

Presentació

Teniu a les mans el número 50 de la revista QUADERNS AGRARIS. Han passat molts dies des d'aquell llunyà 1980, en què es va presentar el número 0, com un projecte il·lusionador, fins que s'ha anat consolidant i s'ha convertit, amb el temps, en una valorada revista semestral.

Hem volgut celebrar aquesta efemèride fent un número especial i monogràfic dedicat a un dels temes més importants que afecta avui en dia tota societat: l'ús de l'aigua. I, en el nostre cas, hem volgut fer-ho des d'una òptica eminentment agrària, si bé hem renunciat a tractar l'aspecte ramader o forestal, tant per raons d'espai com perquè té menys importància en el consum d'aigua.

No ens podem oblidar, però, del paper que ha tingut la distribució mundial d'aquest recurs essencial per a la vida en el naixement de distintes civilitzacions. I si ens limitem a la visió històrica dels seus usos, els podem resumir dient que aquest recurs ja va tenir un paper cabdal en els primers assentaments humans —assegurant l'aigua per a beure—; després, per al desenvolupament agrícola; més tard, per als ràpids processos d'industrialització; tot seguit, per a cobrir la demanda del sector de serveis —especialment, el turístic i el recreatiu—, i, finalment, ens hem adonat que cal cobrir les necessitats dels ecosistemes.

Són, doncs, molts i diversos els interessos que giren entorn de l'aigua, i això, en un context de canvi climàtic, d'increment constant de la població mundial i amb unes exigències creixents pel que fa a la quantitat i diversitat alimentàries i a la qualitat de vida en general, aspectes als quals cal sumar l'actual pandèmia sanitària, no fa més que afegir més pressió sobre aquest recurs escàs i, de retruc, sobre un altre recurs, com és el sòl fèrtil.

A Catalunya tenim tots aquests problemes més algun de propi, com l'orografia i la varietat climàtica. Es tracta d'un territori configurat en més d'un 50 % per terrenys amb pendent i amb diverses comarques que es poden qualificar d'àrides o semiàrides. A més,

el canvi climàtic sembla que incidirà especialment en àrees mediterrànies com la nostra, ja que concentrarà el règim de pluges i incrementarà l'evapotranspiració. Endemés, Catalunya també té un problema de competències, ja que hi ha dues autoritats que actuen sobre els nostres règims fluvials i aquífers: l'Agència Catalana de l'Aigua i la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre.

Podem dir que, precisament per a afrontar aquesta àmplia complexitat, és necessari enfocar aquest tema des d'una perspectiva transversal. El pacte entre els diversos usos de l'aigua, la gestió responsable de cada un dels actors, la incorporació de noves tecnologies, l'aprofitament de recursos alternatius o la recuperació d'aquífers malmesos semblen elements indispensables per a afrontar-ne el futur.

Serveixin, doncs, aquestes ratlles per a fer només un dibuix a l'engròs de la problemàtica que representa gestionar un recurs limitat, amb perspectives de ser-ho encara més, tenint present la projecció actual que indica que les demandes dels diversos usos seran creixents.

Voldríem destacar també el paper cabdal dels regadius a casa nostra, per la importància que tenen per a la producció alimentària, com a elements clau en la fixació de població en el territori i per al manteniment de mosaics ecològics amb tot el que aquests aspectes representen. I, sense oblidar que, d'una banda, som una de les àrees geogràfiques que encara té més reg a manta i que, per tant, tenim un repte —que ha estat oblidat durant massa temps— sobre la imprescindible modernització d'alguns regadius, que permetin un ús més eficient de tot el procés de conreu, i que, de l'altra, seria bo tenir una visió més global sobre totes les complexitats inherents al món de les comunitats de regants, a les polítiques de concessions, al desenvolupament i a l'aplicació dels instruments que la Llei d'aigües preveu i les complementarietats que de tot això se'n podrien derivar.

Finalment, volem donar les gràcies a l'equip editorial de la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA), que coordina la revista *QUADERNS AGRARIS* i fa possible que es publiqui puntual cada semestre, als autors que han col·laborat en aquesta edició especial, a tots els col·laboradors i autors, interns i externs, que han fet possibles els quaranta-nou números anteriors i a la Fundació Agrícola Catalana, sempre amatent en aquest tema, per la seva específica col·laboració en aquest volum.

Jordi Sala

President de la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA)